

PSIXOLOGIK HODISALARNI FARQLASH MUAMMOSI VA PSIXOPATOLOGIK ALOMATLAR

Rashidova Zamira Sharofovna

*Termiz davlat unversiteti Ijtimoiy
fanlar fakulteti amaliy psixologiya
ta'lim yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Eng muhim nazariy va amaliy muammolardan biri zamonaviy klinik psixologiya diagnostikasidir. Uning mohiyati ob'ektiv va ishonchli diagnostika mezonlarini ishlab chiqishdan iborat shaxsning ruhiy holati va ularning psixologik sifatidagi malakaviy hodisalar yoki psixopatologik alomatlaridir.

Kalit so'zlar: mezon, ruhiy holat, obyektiv ong, normallik, patologiya, psixoanalitik yondashuv, ekzentriklik, genetik, sotsiologik, neyrofiziologik.

Asosiy qism: Bu muammoning eng muvaffaqiyatli yechimi K. Jaspers tomonidan taklif qilingan 20-asr boshlari E. Gusserlning fenomenologik falsafasiga asoslanib, u klinik amaliyotda fenomenologik yondashuvdan foydalanishni taklif qildi. K.Yaspers har qanday ruhiy holatni hodisa deb hisoblagan, ya'ni hozirgi lahzaning yaxlit tajribasi, unda ikkitasini ajratib ko'rsatish mumkin bir-biri bilan chambarchas bog'liq tomonlar:

- tevarak-atrofdagi olam ongi (obyektiv ong);
- o'z-o'zini anglash (o'z-o'zini anglash).

Shuning uchun shifokor va psixologning ruhiy holatini baholashning ikkita usuli bor bemor, ikkalasi ham faqat sub'ektivdir:

a) o'zini boshqasining o'rnida tasavvur qilish (hissiyot orqali erishilgan ruhiy holatning bir qator tashqi belgilarini sanab o'tish);

b) bu xususiyatlar bog'liq bo'lgan shartlarni hisobga olish o'zlarini ma'lum bir ketma-ketlikda

Psixologik va psixopatologik hodisalarni farqlash

Bemorning ob'ektiv ongda (u haqiqatni qanday ko'rishi) sabab-oqibat munosabatlarini qurish mantiqini aniqlash juda muhimdir. ob'ektiv ong va o'z-o'zini anglash (buni shunday qilish kerak deb hisoblaydi).

Tashxisga fenomenologik yondashuv, pravoslavlardan farqli o'laroq va ba'zilari (masalan, psixoanalitik), tamoyillardan foydalanadi tushuntirish psixologiyasidan ko'ra tushunish muhimroq. Inson tajribasi talqin qilishdan ko'ra ko'p o'lchovli ko'rib chiqiladi (pravoslavlarda odat bo'lganidek psixiatriya) albatta shular tarkibiga kiradi. Bitta va bir xil tajriba ortida ikkalasi ham yashirin bo'lishi mumkin psixologik tushunarli hodisa-belgi va psixopatologik alomatlar ko'zga tashlanadi.

Hozirgi vaqtda bir nechta asosiy tamoyillar ajralib turadi psixologik hodisalar va psixopatologik alomatlarini farqlash; normallik va patologiyani baholashga fenomenologik yondashuvga asoslangan (Mendelevich V.D.)

1. Kurt Shnayder printsipi

Psixopatologik alomat faqat isbotlanishi mumkin bo'lgan narsadir.

Isbot umumiy qabul qilingan mantiq qonunlariga asoslanadi (qonun o'ziga xoslik, yetarli sabab qonuni, chiqarib tashlangan o'rta qonuni) bilan Ishonchlilik (ishonchlilik) va ehtimollik mezonlaridan foydalanish (bilan analogiya bo'yicha fikrlashdan foydalanish). Ushbu yondashuv bilan bu juda muhim dalil bayonotning absurdligi emas, balki spektrning taqsimlanishi bo'ladi mavjud bo'lganlar asosida bemorning to'g'ri xulosa chiqarish ehtimoli faktlar va ijtimoiy-madaniy sharoitlar nazarada tutiladi.

K.Shnayder printsipiga ko'ra, har doim ikkita mantiqni taqqoslash kerak: bemorning xatti-harakatlarining tashqi mantig'i va bu xatti-harakatni o'zlari tushuntirish mantig'i sabr toqat darajasi. Keyin psixologga bitta vazifa beriladi: isbotlash, asoslab berish qaysi belgilarga zid ravishda bemorning sub'ektiv mantiqini tan oladi xulq-atvorni tushuntirish uchun tashqi mantiqqa qay darajada asoslanadi.

Ushbu muammoni hal qilish uchun eng keng tarqalgan usullardan biri hodisalarni deduktiv-mantiqiy tushuntirish modelidir. Oddiy hodisalarni tushuntirish shartlari deb ataladigan narsalarni qondirishi kerak muvofiqlik darajasiga ko'ra:

- dalillar (psixolog yoki bemor tayanadigan asoslar), bemorning ahvoli va xatti-harakatlarini tushuntirish mantiqiy bo'lishi kerak to'g'ri (ya'ni ular mantiqning rasmiy qonunlarini buzmasligi kerak);

- bemor tomonidan tasvirlangan hodisalar empirik mazmunga ega bo'lishi kerak (yoki ma'lum bir qabul qilinishi mumkin bo'lgan hodisalar bo'lishi mumkin holatlar; Klinik psixologiyada ehtimollik darajasi ko'pincha analogiya tamoyili bilan belgilanadi - hodisaning ehtimoli qanchalik ko'p bo'lsa, shunchalik ko'p psixolog bemorning nima haqida gapirayotgani bilan nima sodir bo'layotganini o'xshashligini ko'radi boshqa odamlarning ko'pchiligi, shuningdek, u allaqachon bilgan narsalar aytilgan narsalar);

- Bemorning da'volari ishonchli tarzda isbotlangan bo'lishi kerak. 2. "Aqliy normallik prezumpsiyasi" tamoyili.

Uning mohiyati shundaki, hech kimni aqlan tanib bo'lmaydi kasallik tashxisi qo'yilishidan oldin bemorlar, yoki hech kim majbur emas siz ruhiy kasallik yo'qligini isbotlang. Ya'ni, odam aksi isbotlanmaguncha hamma uchun dastlab ruhiy sog'lom va hech kim undan bu aniq faktning tasdiqlanishini talab qilishga haqli emas.

3. Tushunish tamoyili printsipga zid sifatida ishlatiladi tushuntirishlar talqinida.

4. "Davron" tamoyili yoki hukm qilishdan tiyilish tamoyili.

Bu erta hukm qilishdan saqlanish tamoyilidir. Uning mohiyati fenomenologik tadqiqot davrida zarur o'zingizni chalg'itib, simptomatik fikrlashdan mavhum bo'ling, urinmang kuzatilgan hodisalarni nozologiya doirasiga kiriting va faqat harakat qiling his qiling.

5. Tasvirlashning xolislik va aniqlik prinsipi.

Bu tamoyil har qanday shaxsni istisno qilish talabida yotadi (diagnostikaga xos) bayonotlar berishga qaratilgan sub'ektiv munosabatlar mavzuning, ularni hayot asosida sub'ektiv qayta ishlashdan qochish tajriba, axloqiy tamoyillar va boshqa baholash toifalari. Aniqlik tavsiflash shartni tasvirlash uchun so'z va atamalarni tanlashda ehtiyotkorlikni talab qiladi kuzatilgan shaxs.

6. Kontekstuallik tamoyili

Bu hodisa alohida holda mavjud emas, balki uning bir qismi ekanligini bildiradi insonning atrofdagi dunyoni va o'zini umumiy idrok etishi va tushunishi (vaqt va makon kontekstidagi tavsif).

Qo'shimcha chegaralovchi xususiyatlar sifatida K. Jaspers aniqlaydi quyidagi:

- yaqqol diqqatni tortuvchi xulq-atvor va shaxsiy xususiyatlarning mavjudligi sabr-toqat (davomiylik, namoyishkorlik, ekssentriklik);
- nisbatan qisqa vaqt ichida to'satdan paydo bo'lishi (va hokazo xarakteristikalar ilgari shaxsning shaxsiyati va xatti-harakatlarida mavjud emas edi);
- qo'shimcha ijobiy yoki salbiy ruhiy mahsulotlarning paydo bo'lishi faoliyat, shuningdek, hamroh bo'ladigan somatik hodisalar turli noodatiy talqinlar;
- tanqidiylik darajasining pasayishi (qisman, kechiktirilgan, hatto yo'q)

Kasallikning biopsikososyal modeliga ko'ra, ko'pchilik ruhiy va xulq-atvorning buzilishi tabiatda ko'p omilli. Aynan shuning uchun ham zamonaviy klinik psixologiyada u qabul qilingan ruhiy kasalliklarning paydo bo'lishi shartlariga e'tibor bering va turli omillar ta'sirini birlashtirishi mumkin bo'lgan xatti-harakatlarning buzilishi:

genetik (irsiy), biokimyoviy, neyrofiziologik, psixofiziologik, shaxsiy, ijtimoiy-psixologik, sotsiologik jihatlari bilan uzviy bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. «Клиническая психология» . Н. В. Александрова.
2. А.В. Фролова, А.Ф. Минуллина "КЛИНИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ"
3. .Тополянский В. Д., Струковская М. В. Психосоматические расстройства. – М., 1986.
4. Ташлыков В.А. Психология лечебного процесса.—Л., 1984
5. .Спиваковская А. С. Профилактика детских неврозов. – М., 1980.
6. Хьелл Л., ЗшлерД. Теории личности.—СПб., 1997.